Wivi-Anne Cederqvist: Åtgärder mot våldsskildringar i videogram 1985

Talare
Wivi-Anne Cederqvist
Riksdagsledamot

Datum
10 december 1985

Plats
Riksdagen, Stockholm

Omständigheter
Under 80- och 90-talen präglades svensk politisk debatt av oro för våld på videofilm, rollspel som “Drakar och Demoner” och oro för ockulta eller satanistiska element i relation till realpolitiska frågor. Här i en riksdagsdebatt 1985 om proposition 1985/86:116 argumenterar Wivi-Anne Cederqvist (S) för ett lagförslag som kräver plikt på inspektion av videofilmer redan innan de får säljas på marknaden för att proaktivt motverka att våldsamma filmer sprids och skadar unga. Socialdemokraterna ställde sig däremot emot ett ansvarssystem som Moderaterna och en yttrandefrihetsutredning i frågan föreslagit.

Herr talman! Under de senaste tio åren har ökningen av antalet videoutrustningar för hemmabruk varit lavinartad i vårt land. För närvarande beräknas närmare 600 000 videokassettspelare vara i bruk i Sverige. Dessa används till största delen för bandning av TV-program men också för egna inspelningar.

Problemet under senare år gäller verksamheten med uthyrning av videoband som är inspelade, vanligtvis med spelfilm för uppspelning på videokassettspelare. På ett tidigt stadium lades hinder i vägen för videomarknaden när det gäller att erhålla kvalitetsfilmer, och på så sätt kom det stora utbudet av videogram att utgöras av filmer av mycket dålig kvalitet.

Eftersom biografförordningens regler om förhandsgranskning endast gäller offentlig visning av biograffilm, har en mängd filmer med skildringar av grovt våld och sexuellt våld kommit att spridas till allmänheten. För att komma till rätta med detta antog riksdagen den så kallade videovåldslagen om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag.

Videovåldslagen har dock visat sig ha brister. Den har inte varit ett tillräckligt effektivt medel när det gällt att förhindra spridning av videogram med extrema våldsskildringar. Lagen ger möjlighet att ingripa mot ett videogram först när detta redan finns ute på marknaden, och då kan det vara för sent - skadan är alltså redan skedd. Den främsta bristen kanske ändå är att videovåldslagen ger oss mycket begränsade möjligheter att ingripa mot grossister och andra leverantörer. I praktiken är det i dag endast detaljister som nås av lagens straffbestämmelser, till exempel kioskinnehavare och bensinstationsföreståndare, vilka oftast inte har möjlighet att själva undersöka de videogram de hyr ut.

Yttrandefrihetsutredningen har, som Elisabeth Fleetwood (M) sade, behandlat frågan om våldsskildringar i filmer och videogram, och dess förslag bereds för närvarande inom justitiedepartementet.

Riksdagen har i höst antagit en grundlagsändring som möjliggör förhandsgranskning av videogram som visas offentligt, på samma sätt som nu gäller för biograffilmer. Denna grundlagsändring träder i kraft den 1 januari 1986. Allt är således väl förberett för regeringspropositionen och det förslag till skärpning av videovåldslagen som KU;s betänkande nr 11 innebär. I ett stort antal motioner framförs krav på ytterligare skärpning.

Genom förslagen till ändring i biografförordningen utvidgas den nuvarande förhandsgranskningen av offentlig visning av film till att omfatta också offentlig visning av videogram. Bestämmelsen om vilka filmer och videogram som inte får spridas enligt 1 § videovåldslagen skärps, så att den mer överensstämmer med biografbyråns praxis i fråga om förbud mot offentlig visning. Skildringar av

sexuellt våld eller tvång kriminaliseras i ökad utsträckning. Bestämmelsen utvidgas till att omfatta också skildringar av våld mot djur och våld som inte har någon människa som direkt eller indirekt upphov. Förbud mot extremvåld blir huvudregeln, och undantag kommer att gälla endast om spridandet är försvarligt - som det heter - med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt.

Det nuvarande ansvarssystemet ändras, så att inte bara detaljister utan också grossister och andra leverantörer blir straffrättsligt ansvariga för spridning av videogram med våldsinslag. Kravet på att spridningen skall ha skett till allmänheten tas bort. Därigenom kommer även den spridning av otillåtna videogram som sker från grossisten till detaljisten att bli straffbar.

I kulturutskottets yttrande över propositionen tas det upp en fråga som aktualiserats genom en skrivelse från arkivet för ljud och bild.

Genom att reklamfilm undantas från kravet på förhandsgranskning kommer, om pliktexemplarlagen inte ändras, sådan film att undantas från leveransplikt. Konstitutionsutskottet delar kulturutskottets bedömning när det gäller behovet av en ändring i pliktexemplarlagen (1978:487) och förelägger riksdagens förslag om denna ändring.

Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 1986. Till konstitutionsutskottets betänkande finns det, som Elisabeth Fleetwood (M) anförde, fogad en moderat reservation angående införandet av ansvarssystem efter den modell som yttrandefrihetsutredningen föreslagit. Med hänsyn till dels

den beredning som pågår inom justitiedepartementet av yttrandefrihetsutredningens förslag och remissyttrandena med anledning av utredningens betänkande, dels den särskilda utredarens arbete med videofrågorna, anser utskottet det befogat att avvakta innan ytterligare åtgärder vidtas.

Detta utskottets ställningstagande delas av Folkpartiet, något som framförs i ett särskilt yttrande, samt av VPK som i ett särskilt yttrande anser att utredningsarbetet bör bedrivas utan onödigt dröjsmål. Den särskilda utredaren har också att överväga hur framför allt barn och ungdom riskerar att utsättas för skadeverkningar genom våldsskildringar. Utredaren skall också se över om det behövs nya eller undrade regler för att vi skall kunna förhindra skadeverkningar. Alternativet med en allmän förhandsgranskning av filmer och videogram skull ingående belysas. Utredningsarbetet bör enligt direktiven vara avslutat före 1986 års utgång. I likhet med VPK förutsätter jag att dessa frågor blir klarlagda utan dröjsmål.

Med detta, herr talman, vill jag yrka avslag på reservationen samt bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Källa
Hämtat från riksdagen.se (åtkomstdatum 11/9 2026)

Taggar
Politiska tal, Riksdagen, Socialdemokraterna

Relaterade
Elisabeth Fleetwood: Åtgärder mot våldsskildringar i videogram 1985
10 december 1985

URI
https://www.svenskatal.se/tale/wivi-anne-cederqvist-atgarder-mot-valdsskildringar-i-videogram-1985